

Craiova

Evreii sefarzi veniți din Imperiul Otoman încep să se așeze în oraș încă din secolul XVIII, înființând o societate Hevra Kadisha încă din 1790. Mai târziu, în secolul XIX, a crescut și numărul evreilor așchenazi stabiliți în localitate. În anul 1831 catagrafia Țării Românești arată că în Craiova locuiau 82 de familii de evrei. La sfârșitul secolului XIX, în 1891, se găseau în oraș 2891 de evrei, iar la recensământul din 1930 cei 2274 de evrei reprezentau 3,6% din populația orașului.

La mijlocul secolului XIX așchenazii reprezentau majoritatea evreilor din Craiova. În 1865 aceștia au înființat propria școală evreiască, iar în 1880 a fost inaugurată cea de-a doua sinagogă, după cea ridicată în 1842. Comunitatea sefardă și-a menținut propria școală până în anul 1887 când cele două instituții s-au unificat. Sefarzii își ridicaseră la Craiova o sinagogă în 1832, însă aceasta s-a degradat și pe același amplasament a fost inaugurat în anul 1887 Templul Coral.

Cele două comunități au reușit să coexiste și chiar să colaboreze fără conflicte majore în perioada interbelică, iar în timpul războiului, pe lângă Comunitatea Evreilor de rit Occidental și Comunitatea Evreilor de rit Spaniol, mai existau școala primară israelito-română și gimnaziul comercial evreesc “Lumina”, Societatea Meseriașilor Israeliți din Craiova sau Societatea Egalitatea din Craiova.

În timpul Statului Național Legionar evreii craioveni, la fel cum s-a întâmplat și în alte orașe, au suportat teroarea și jaful făcut de către legionari sau apropiații lor. În luna noiembrie magazinele evreiești erau boicotate de către aceștia, cumpărătorii fiind opriți, iar pe vitrinele prăvăliilor au apărut afișe cu sintagma “magazin jidănesc”. În primele zile ale anului 1941 mai multe grupuri de legionari au făcut percheziții în casele evreilor din oraș. În 8 ianuarie 1941 mai mulți evrei sunt arestați sub acuzația de sabotaj economic, iar în 10 ianuarie toți comercianții evrei din Craiova sunt convocați la Camera de Comerț și forțați să semneze cedarea afacerilor către persoane necunoscute în schimbul unor sume mult sub valoarea reală și cu plata în rate. Mai mult de 100 de firme au fost astfel jefuite. O zi mai târziu, în 11 ianuarie 1941, poliția a confiscat toate aparatele de radio care aparțineau evreilor. Rapoartele Chesturii poliției din Craiova cu privire la starea de spirit a populației din lunile imediat următoare rebeliunii legionare menționau că “cei aproape 1500 de evrei din Craiova și orașele neresedintă” (conform recensământului din anul 1941 la Craiova locuiau 1817 evrei) au fost afectați puternic de deposedarea magazinelor. În decembrie 1941 un document elaborat tot de Chestura poliției arăta că marea majoritate a magazinelor fuseseră preluate de către români însă printre angajați continuă să se găsească “elementul străin, jidanii”.

Intrarea României în război a însemnat o degradare accentuată a traiului evreilor craioveni, chiar dacă aceștia se găseau departe de linia frontului. La sfârșitul lunii iunie și începutul lunii iulie 1941 evreii din Craiova primeau ordine să se pregătească pentru îngrijirea evreilor care urmau să fie evacuați din Moldova și Bucovina. În județul Dolj au ajuns evrei din Dorohoi. La 30 iunie 1941 prefectul județului comunica președintelui Comunității Israelite de Rit Occidental că în oraș urmează să fie încartiruiți 250 de femei și 250 de copii din județul Dorohoi, trierea urmând să aibă loc în localul școlii “Lumina”. Evacuații urmau să fie adăpostiți de familiile evreilor din Craiova. În septembrie 1941 evreii din Siret au fost adunați în gara din Craiova și trimiși la Rădăuți.

Pe lângă munca obligatorie pe care evreii craioveni au făcut-o în oraș sau în județ, au existat și detașamente de evrei care au ajuns în zone extrem de îndepărtate. De exemplu, în 13 mai 1942 un detașament format din 73 de persoane pleca către Balta în Transnistria. Comunitatea reușise să facă un efort major și să le ofere acestora haine, încălțăminte și alte câteva lucruri de menaj. În august-septembrie 1943 un alt detașament de evrei din Craiova făcea muncă obligatorie în județul Bacău.

Pe lângă îngrijirea celor fără mijloace de trai sau a familiilor celor din detașamentele exterioare de muncă obligatorie, precum și de plata sumelor pe care Centrala Evreilor le cerea de la Comunitatea din Craiova pentru ajutorul de război, în oraș și-au găsit adăpost și câteva zeci de evrei ploieșteni, care au fost obligați să părăsească zona petroliferă. În primăvara anului 1943 Comunitatea se găsea în imposibilitate să le ofere ajutorul necesar celor 15 evrei ploieșteni care sosiseră în oraș.

După război numărul evreilor din Craiova crește ca urmare a numărului mare de refugiați din Transnistria și a celor originari din Bucovina care s-au îndreptat către orașele din sudul României. În 1947 la Craiova locuiau aproximativ 2500 de evrei. Cu timpul cei mai mulți au emigrat către Israel. În 2004 se mai găseau la Craiova 89 de evrei, iar la recensământul din 2011 doar 25 de evrei mai locuiau în oraș.

Surse:

Arhiva INSHR-EW, R.G. 25.004, rola 2, dosar nr. 9800, vol.8-9.

Arhiva INSHR-EW, R.G. 25.021, rola 20, dosar nr. III 439.

Arhiva INSHR-EW, R.G. 25.021, rola 25, dosar nr. III 515.

Așezările evreilor din România: memento statistic, volumul II, București, Institutul de Arte Grafice Curierul Judiciar, 1947.

Liviu Rotman, „Craiova”, în *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*, <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Craiova>

Theodor Lavi, Lucian-Zeev Herscovici, „Craiova”, în *Encyclopaedia Judaica*, <http://www.jewishvirtuallibrary.org/craiova>

Matatias Carp, *Cartea neagră*, volumul 1, București, Editura Diogene, 1996.

Jean Ancel, *Contribuții la istoria României. Problema evreiască, 1933-1944*, volumul I, partea a II-a, București, Editura Hasefer, 2001.